

Autor scenariusza: Małgorzata Szczęśna

TYTUŁ – KRÓLESTWO ZŁOTEGO TRONU – ASZANTI

Temat: Królestwo Złotego Tronu – Aszanti

Materiał dla nauczyciela

Aszanti, Aszantowie – dominująca grupa etniczna we współczesnej Ghanie. Ich przodkowie w XIII wieku przybyli, prawdopodobnie z południowo-wschodniej doliny rzeki Niger, na obszar pasa leśnego dzisiejszej Ghany, w okolice miasta Kumasi. Królestwo Aszanti zostało założone w roku 1670 przez króla Otumfuo Osei Tutu – wodza i przywódcę wojskowego rodu Oyoko. Podporządkowując sobie sąsiednie tereny, utworzył potężne imperium. Ludzie stali się bogaci handlując złotem wydobywanym w kopalniach, znajdujących się na terytorium kraju. W latach 1826-1896 Wielka Brytania prowadziła cztery wojny przeciw Królestwu Aszanti. W 1900 r. Brytyjczycy podbili królestwo i przemianowali je na Kolonię Złotego Wybrzeża. W roku 1926 król otrzymał ceremonialną kontrolę nad Kumasi. Obecnie król Aszanti, który rezyduje w mieście Kumasi, ma władzę nad wszystkimi wodzami plemiennymi w kraju. Lud Aszanti pozostał w Ghanie arystokracją. Kraj Aszanti był bogaty w złotonośne rzeki i orzechy kola (nasiona kola użytkowane były lokalnie od niepamiętnych czasów, przede wszystkim do żucia; obecnie stosowane są do przyrządzania napojów orzeźwiających, np. popularnej Coca-Cola czy Pepsi-Cola).

Złoty Tron – według legendy Okomfo Anoczi, wróżbita i doradca króla, sprowadził z niebios sławny tron królewski dla pierwszego króla Aszanti Osei Tutu. Złoty Tron jest bardzo cenny dla ludu Aszanti. Podczas ceremonii państwowych i religijnych wykorzystuje się wyłącznie jego repliki.

Pektorał – napierśnik (z łac. *pectus* – pierś) – rodzaj biżuterii świeckiej lub religijnej noszonej na piersi.

Stroje (kente i adinkra) – na ulicach Kumasi spotkać można mężczyzn z ludu Aszanti, ubranych w tradycyjne stroje przypominające rzymskie togi. Te ubrania, z charakterystycznej dla Ghany tkaniny kente, w przeszłości zarezerwowane były wyłącznie dla króla Aszantów. Później przywilej ich noszenia rozpowszechnił się, obejmując także dworskich urzędników i rody wodzowskie. Również dziś stroje kente są dowodem zamożności. Kente to prostokątna tkanina wykonana ze zszytych, wąskich pasków materiału. Jednocześnie jest to nazwa stroju. Strojem tradycyjnie używanym podczas uroczystości pogrzebowych była adinkra (pojawiła się w kraju Aszanti około 200 lat temu), czyli duże, prostokątne płaty białej lub brunatnej tkaniny przerzucone przez lewe ramię. Na tkaninie za pomocą stempli ręcznie odbite były wzory. Obecnie adinkra noszona jest też przez uczestników zabaw i festynów oraz gości weselnych. Adinkra ozdabiana jest wzorami o symbolicznym znaczeniu – ukryte w nich są aforyzmy, legendarne historie, kulturowe metafory. Można powiedzieć, że zawierają wiedzę o życiu i zasadach postępowania. Obecnie używa się ok. 60 symboli, którymi zdobi się także m.in. ściany domów i rozmaite przedmioty.

Njame – Najwyższy Bóg Niebios, jednocześnie bóg słońca i bogini księżyca. Njame stworzył trzy światy: niebo, ziemię i podziemie. Przed narodzeniem dusze są oddawane Njame, który kąpie je w złotej kąpeli, a następnie daje każdej duszy jej przeznaczenie i nalewa do ust wodę życia. Wtedy dusza jest gotowa, by się narodzić.

Wierzenia, rodzina i rody – zgodnie z wierzeniami Aszanti człowiek składa się z dwóch elementów: z krwi, którą dziedziczy po matce, i z ducha, którego dawcą jest ojciec. Silniejszym z tych elementów jest pierwiastek krwi, dlatego dziecko należy do matki i jej rodu. Jeżeli ród żony każe jej zostawić męża i wracać do rodzinnej wioski, zabiera ona ze sobą wszystkie dzieci (żona mieszka w wiosce i w domu męża, ale jest tam niejako w gościnie). Ta szansa powrotu do swojego rodu sprawia, że jeżeli mąż

porzuci kobietę, będzie miała ona opiekę. Może też sama odejść. Są to jednak sytuacje skrajne, bo zwykle rodzina jest silną i żywotną komórką, w której wszyscy mają zwyczajowo wyznaczone role i obowiązki. Rodzina jest zawsze liczna – często składa się z kilkudziesięciu osób. W jej skład wchodzi: mąż, żona (żony), dzieci, kuzyni. Zbierają się często i wspólnie spędzają czas. Ważne jest, by mieszkać razem albo blisko siebie, między innymi dlatego, że jest dużo prac, które trzeba wykonać razem – inaczej nie ma szansy na przeżycie.

Dziedziczenie władzy – inaczej niż to ma miejsce w naszej tradycji – nie odbywa się z ojca na syna. Ogromną rolę odgrywa tzw. królowa-matka, która wbrew określeniu nie jest matką dotychczas panującego, ale jego siostrą lub ciotką. To ona wskazuje następcę tronu. Synowie siostr dotychczasowego króla mają największe szanse na tron. Podobnie z dziedziczeniem majątku – po mężczyźnie dziedziczą nie jego dzieci, ale w pierwszej kolejności jego siostrzeńcy, a potem jego bracia. Po kobiecie dziedziczą jej siostry i córki. Przyczyną takiej tradycji jest to, że kobiety tworzą linię rodu, a mężczyźni jedynie opiekują się rodem i pomnażają majątek! Królowa-matka cieszy się zatem ogromnym szacunkiem jako najważniejsza osoba w królewskim rodzie.